

BRANDEN

Trolig orsak

Orsaken till branden är inte klarlagd men kan antas ha uppstått via antändning av grillkol. Orsak till antändning är okänd men misstanke finns om att kolet, förpackat i Rumänien, inte var tillräckligt avkyld när den förpackades och därför självantände. (Källa: NN.)

Förlopp

Branden startade ca. kl. 05.10-05.15 i en tillbyggnad till huvudbyggnaden, där en större mängd kolpaket var placerade. Tillbyggnaden var övertänd när räddningstjänsten anlände varför räddningsinsatsen inriktades på att begränsa brandspridning till övriga delar av byggnaden och fordon placerade nära den brinnande byggnaden (två lastbilar och två personbilar). Väggar som avskiljde den nedbrunna delen kom till skada av branden, men i övrigt skadades inte byggnaden märkbart. Med hänsyn till mängd brännbar massa (hög brandbelastning) kan förloppet varken beskrivas som onormalt snabbt eller långsamt. Lagret innehöll förutom kol, bland annat plastmöbler, häcksaxar och en stor mängd engångsartiklar (plastbestick o.dyl.).

INSATSEN

Utdrag ur Insatsrapport

Rubrik: Olycksförlopp efter räddningstjänstens ankomst
”Vid framkomst var det fullt utvecklade brand i lagerlokalen. Första kontakt togs med chaufför som anlände samtidigt som räddningstjänsten, att han skulle försöka köra bort två långtradare som var hotade av branden. RL begär släckhjälp via SOS Alarm till Rtj Z, fordon 561 och 564, 1+5 personer, rtj Y 532 två man och en släckbil, samt en släckstyrka från Rtj X, 1+4 personer. RL beslut blir att försöka begränsa branden/förhindra brandspridning mellan förrådsbyggnaden där det är fullt utvecklade brand och den övriga byggnaden med övertrycksventilation och invändig släckning.

Invändig släckning utförs av Rtj X och Rtj Z. Utvändig släckning utförs av Rtj A via hävare 503 och släckbil 502. Rtj Y tillsammans med NN gör håltagning med skärsläckaren i tak för att kontrollera att branden inte sprider sig upp över taket. På order av RL tar NN, som fungerar som inre befäl, kontakt med närliggande fastigheter för att informera dem om att stänga av ventilationen då det är kraftig rökutveckling från branden. Detta meddelande går även ut via radio. NN anländer till brandplatsen och informerar sig om läget samtidigt som han tar över räddningsledarrollen (kl. 07.30). NN blir nu skadeplatschef. (det är ett hårt tryck på samtlig personal nu) Assistskåren anländer för att forsla bort två personbilar som är hotade av branden (kl. 08.00).

Branden är svår att ”komma åt” eftersom taket håller på att rasa in över branden. Kontakt tas (utförs av inre befäl, red.) kl. 09.10 med MM på företag

A för att begära grävmaskin och hjullastare för att ta bort takplåten. RL får besked om att dessa resurser kan komma tidigast kl. 09.30 (de anländer kl. 11.00). NN tar kontakt med försäkringsbolag, ägare och innehavare för att få sanktionerat om påbörjad rivning av lagerlokalen för att kunna bekämpa branden. Rtj X och Rtj Z ”håller ställningarna” med invändig släckning i respektive tilldelad sektion, och meddelar att branden börjar avta något. RL får klart med försäkringsbolaget att räddningstjänsten får börja riva lagerlokalen när företag A anländer. Kl. 08.40 begär rtj assistans av restvärdesledare som anländer kl. 10.30 (se restvärdesrapport nr. 157164). Företag A anländer med grävmaskin, hjullastare samt en hjullastare från AA, Svenska lantmännen. Kl. 11.00 påbörjas rivning av lagerlokalen och ett mödosamt arbete att frilägga takplåten så att insatspersonalen kan komma åt att släcka branden. Med hänsyn till släckvattenhantering tas kontakt med BB, driftansvarig på VA-verket. BB meddelar att inga åtgärder behöver vidtas (kl. 13.50).

Släckningsarbetet pågår till kl. 01.10 då RL bedömer branden vara släckt och insatsen förklarar avslutad. Personal och väktare informeras och tar över ansvaret för fastigheten.”

SAMORDNING

Övriga förvaltningar

RL tog kontakt med BB, driftansvarig för VA-verket, för att diskutera med honom om eventuella åtgärder i förhållande till det släckvatten som blev resultatet av brandbekämpningen. Inre befäl tog kontakt med service och entreprenadkontoret för att hjälpa till att öppna en brandpost. Inga andra förvaltningar var inblandade eller direkt påverkade av insatsen.

Andra kommuner

Förutom räddningstjänstenheter i X och Z, var inga andra räddningstjänster eller övriga kommunala förvaltningar inblandade eller direkt påverkade av insatsen.

Övriga externa aktörer

Ambulanspersonal uppges ha varit hjälpsamma med tillhandahållande av transport av brandpersonal samt polis med rökdykarskydd. Inga särskilda anmärkningar har kommit fram med hänsyn till hur samarbetet med företag B och Assistanceläkaren fungerade. Samarbetet med förarna av företag A last- och grävmaskiner och Svenska Lantmännens grävmaskin, uppges ha fungerat mycket bra.

INSATSRUTINER

Den brandpost som först var påtänkt för att användas för extern vattenförsörjning kunde brandpersonalen inte öppna. Detta medförde att alternativ brandpost var tvungen att uppsökas. Det tog lång tid att hitta denna brandpost, som uppsöktes utan att hjälp av de hjälpmedel som finns (brandpostkartor).

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG PÅ ÅTGÄRDER

Slutsatser

Som helhet betraktas räddningsinsatsen av såväl räddningstjänstens som personal som framgångsrik. Räddningstjänsten lyckades begränsa brandspridningen så att den inte spred sig från den del av byggnaden som redan var övertänd när räddningsinsatsen påbörjades.

Positiva anmärkningar:

- Samtliga inblandade (intervjuade) i insatsen har framhållit det positiva i att de från starten av insatsen fick ”klara och tydliga” order från NN, dåvarande räddningsledare, om hur ”beslut i stort” utformades. Därefter fick de mycket utrymme för att själva besluta om på vilket sätt de genomförde respektive brandmans uppgifter.
- Polis- och ambulanspersonal på plats framhölls som mycket villiga att hjälpa till med arbetsuppgifter räddningstjänsten var i behov av samt utförde dessa tillfredsställande.

Förslag på åtgärder

Utifrån de uppgifter som framkommit i undersökningen redovisas nedan nio förslag på åtgärder som räddningstjänsten i Mjölby bör vidta. Om de genomförs kan åtgärderna leda till att framtida räddningsinsatser samt kommunens och samhällets olycksförebyggande arbete i stort kan förbättras.

Mjölby kommuns räddningstjänst

A. Företeelse: Öppningsbar brandpost

Efter att ha fått order om att förse bil 501 med extern vattentillförsel, drog två brandmän s.k. grovslang i ca. 100 meter, inklusive flera slangkopplingar. När slangen skulle kopplas på brandposten visade det sig att brandposten inte gick att öppna. Den antogs vara frusen. Detta var dock inte fallet, då servicetekniker från service- och entreprenadkontoret en timma senare kunde öppna brandposten. Enligt serviceteknikern har Rtj A antagligen en äldre typ av ”nyckel” som det kan vara svårare att öppna brandposterna med om dessa kärvar.

Kommentar: Oavsett om liv, hälsa, egendom eller miljö står på spel så försenas alltid den effektiva insatstiden om en uppgift utförs som sedan inte blir till nytta för insatsen eller om de verktyg/instrument som används inte är lämpliga för ändamålet.

Förbättringsförslag: För att undvika onödig tidsspillan bör den eller de personer som får till uppgift att tillse extern vattentillförsel vid tillfälligt mycket kallt väder eller där långvarig kyla föregått en insats där det krävs extern vattentillförsel, innan långa slangdragningar till påtänkt brandpost utförs först kontrollera att det går att öppna den. Ett alternativ till detta förfarande är att se över de ”nycklar” som används för att eventuellt köpa in

modernare ”nycklar” med längre/förlängningsbara handtag.

B. Företeelse: Svårighet att hitta alternativ brandpost

Då det konstaterats att den brandpost som först var påtänkt för extern vattenförsörjning inte kunde öppnas, var brandpersonalen tvungna att hitta en alternativ brandpost. Det tog lång tid att hitta denna och ett flertal ur insatspersonalen samt ambulansen sysselsattes med uppgiften.

I ett flertal av brandbilarna finns det kartor som visar var brandposterna är placerade i A och Y:s tätorter (brandpostkartor). De finns i bil 501, 504, 508 och 531. (De brandpostkartor som finns i bilarna är dock ej fullständiga (”kapade bilder”) och visar inte tätorternas ytterområden.) I bil 508 finns det en dator med insatskort som ger tydliga bilder om olika typer av objekt och viktiga uppgifter rörandes dessa, bl.a. finns det markerat var ett objekts närliggande brandposter är placerade. Även i SOL (tidigare UAC) på A:s brandstation finns det en större brandpostkarta.

Det har inte framkommit några uppgifter som tyder på att någon av brandpostkartorna användes för att hitta alternativa brandposter.

Kommentar: När det finns hjälpmedel till hands för att lösa en uppgift på ett effektivt sätt, kan det antas att dessa oftast kan vara betydelsefulla för en räddningsinsats genomförande. En anledning till att de hjälpmedel som finns till hands inte används, kan vara brist på inövade rutiner och/eller kunskap om att de finns eller hur de skall användas.

Förbättringsförslag: Brandpostkartorna är lättillgängliga och överskådligt utförda vilket gör det lätt att använda sig av dem. Det som behövs är en rutin för den/de ur insatspersonalen som skall använda sig av dem.

För att få rutin på att använda sig av de hjälpmedel som finns till hands, såväl brandpostkartor som andra hjälpmedel, bör det arbetas in en rutin som går ut på att alltid använda sig av ett eller flera hjälpmedel vid övningsverksamhet.

C. Företeelse: ”Osäker på vem som var befäl.” (citalexempel)

Ett flertal av insatspersonalen var vid tillfällena under insatsen osäker på vem som var räddningsledare och/eller närmaste befäl. Även en räddningsledare missuppfattade sin roll vid en överlämning. De flesta brandmän har dock påpekat att detta inte var något de besvärades av då insatsen enligt den generella meningen ”flöt på bra”.

Kommentar: Vid en insats där personalen känner att de har kontroll på händelseförloppet och befälen visar på tydlig beslutsföring, behöver en situation där befälsordningen framstår som otydlig inte innebära några problem. Detta skall ställas mot en insatssituation där varken befäl

eller
övrig personal känner att de har full kontroll. Vid dessa tillfällen kan
det
mycket väl uppstå situationer där olika befäls order för personalen
kan
framstå som motstridiga och/eller otydliga, då exempelvis personal
får eller
uppfattar order om samma händelse från olika befäl eller inga order
alls.
Utöver den arbetsledande roll som räddningsledare har, är det även
viktigt att
ta hänsyn till de juridiska aspekterna av räddningsledarrollen på en
olycksplats.

Förbättringsförslag:

- 1) Tydligare markering, exempelvis med västar eller nyare modeller
av
jackor, av vem som är a) räddningsledare, b) skadeplatschef och c)
sektorchef.
- 2) Införande av rutin för markeringsförändringar vid ändrad
befälsordning.
- 3) Tydligare direktiv från räddningsledare till de olika skadeplats- och
sektorscheferna att så snabbt som möjligt efter en befälsförändring,
tydligt sprida denna information i insatsorganisationen.
- 4) Utbildning av befäl i de myndighetsutövande reglerna i lag om
skydd
mot olyckor.

D. Företeelse: Radiokommunikation - "överhörning"

A:s, Z:s och X:s räddningstjänster arbetade på olika
radiofrekvenser. Insatspersonal från både A och Z, som
arbetade tillsammans eller i närheten av personal från X, stördes till
och från av att X:s radiokommunikation hördes samtidigt som den
egna kommunikationen. En del i insatspersonalen uppfattade
situationen som
rörig till och från, men accepterade metoden.

Kommentar: Även om det finns fördelar med överhörning alternativt
att
samtliga i insatspersonalen använder samma kanal, kan det uppfattas
som
störande i andra sektorer styrkor. Fara för liv och hälsa kan uppstå
om order
via överhörning missuppfattas av personer som inte omfattas av
ordern.

Förbättringsförslag:

- 1) Se över de tekniska lösningarna för radioapparater, tillsammans
med
Z:s och X:s räddningstjänster, så att "överhörning" inte
uppstår.
- 2) Överväg möjligheten att låta samtliga som ingår i
insatsorganisationen
kommunicera på samma radiokanal alternativt utreda hur en
ytterligare
uppdelning på radiofrekvenser skulle kunna utformas.

E. Företeelse: Radiokommunikation - insatspersonal utan
radio/headset

Under insatsens första ca. 15-20 minuter var en brandman utan
radio/headset. Brandmannen hade yttre, släckande uppgift med
placering i
bil 503 (hävaren). Placeringen innebar att personen hamnade i
närheten av
mycket hög värme samt till och från i kraftig rökdimm. Detta
innebar att
brandmannen och de som ville kommunicera med honom både hade
svårigheter att få varandras uppmärksamhet samt förstå varandra.

Kommentar: En situation där insatspersonal har svårt att

kommunicera med
övriga inblandade under en insats kan få flera negativa konsekvenser
för
både personal och insatsens effektiva utförande. Om dessutom en
person
befinner sig i ett läge där denne kan komma att skadas, är det av
mycket stor
vikt att det går att kommunicera med andra.

Förbättringsförslag:

1) Se över rutinen för på vilket sätt insatspersonal tar på sig samtliga
delar i
ett larmställ och övrig apparatur nödvändig för insatsen.
2) Skapa en rutin där uttryckande personal i bilarna på väg till insats
kontrollerar sin egen eller varandras utrustning. Rutinen bör innehålla
en
checklista som den som kontrollerar utrustningen ljudligt upprepar.
Checklistan bör vara memorerad.

F. Företeelse: Exakta tider för överlämning av räddningsledarskapet i
räddningstjänstens insatsrapport

I räddningstjänstens insatsrapport har rapportören uppgivit exakta
tider för
överlämning av räddningsledarskapet, se 3.3.6 kap.

Kommentar: Det förefaller osannolikt att samtliga överlämningar av
räddningsledarskapet skedde på exakta klockslag på så sätt som
uppgivits i
insatsrapporten. Då en räddningsledare tar beslut utifrån
myndighetsbegreppet i lagen om skydd mot olyckor är det av stor
vikt att
kunna härleda dessa beslut till den räddningsledare som fattade
beslutet/-n.

Förbättringsförslag: För att inte eventuella juridiska tvetydigheter
skall
uppträda med hänsyn till räddningsledares beslut, bör det utformas en
bättre
rutin för att ange de reellt exakta tiderna för eventuella överlämningar
av
räddningsledarskapet. Detta skulle kunna ske via kontakt med SOS
Alarm.

Externt mot fastighetsägare/verksamhetsutövare

Vid räddningsinsatser där en tydlig verksamhetsägare/-förvaltare
finns, bör
räddningstjänsten, där så kan anses lämpligt, följa upp insatsen med
samtal med
denna. Detta för att reda ut eventuella oklarheter samt ta hänsyn till
aspekten av
att ha fortsatt goda relationer med kommunens
företagare/fastighetsägare.
Uppföljningen kan ske via samtal med utsedd kontaktman med
eventuellt
upprättande av en kortare rapport.

Övriga näringsidkare i kommunen

Om det finns andra näringsidkare i kommunen som bedriver lagring
eller handel
med grillkol, bör dessa upplysas om kunskapen från branden för att
dessa skall ha möjlighet att vidta åtgärder för att förhindra att en
liknande
olyckshändelse inträffar.